

Handläggare:

Robert Lundh Tfn: 508 33 638

Jan-Erik Nilsson Tfn: 508 33 821

Till

Utbildningsnämnden 2009-09-17

Yttrande över ansökningar om godkännande av och rätt till bidrag för fristående grundskolor, fristående särskolor och fristående förskoleklasser i anslutning till fristående grundskolor

Svar på remisser från Skolinspektionen

Förslag till beslut

Förvaltningen föreslår att utbildningsnämnden beslutar följande.

1. Utbildningsnämnden överlämnar förvaltningens tjänsteutlåtande som sitt yttrande till Skolinspektionen.
2. Ärendet förklaras omedelbart justerat

Thomas Persson
Direktör

Per Thorslund
Avdelningschef

Sammanfattning

Skolinspektionen har till Stockholms stad remitterat 24 ansökningar om godkännande av och rätt till bidrag för fristående grundskolor, fristående särskolor samt fristående förskoleklasser i anslutning till fristående grundskolor till Stockholms stad.

Ansökningarna avser start läsåret 2010/11. Ansökan om godkännande och rätt till bidrag

prövas av Skolinspektionen. Det är Skolinspektionens uppgift att bedöma om utbildningen ger de kunskaper och färdigheter som skolan ska förmedla och om den svarar mot förskoleklassens, grundskolans och särskolans värdegrund och allmänna mål. Ansökningarna fördelar sig på, grundskola 9 ansökningar, grundskola med förskoleklass 11 ansökningar, grundsärskola med förskoleklass 3 ansökningar och grundsärskola 1 ansökan. En skola, Södermalmskyrkan ideell förening, har återtagit sin ansökan att starta grundsärskola med förskoleklass. En grundskoleansökan, från Första Sportskolan AB, har felaktigt remitterats till Stockholm. Ansökan avser etablering i Danderyds kommun.

Enligt förordningen är det lägeskommunen som yttrar sig över ansökningarna. Utbildningsförvaltningens uppgift är att göra en bedömning för hela staden om etablering av fristående skolor leder till långtgående negativa konsekvenser för stadens skolväsende.

Befolkningen i grundskoleåldern 6-15 år ökar mellan åren 2009-2018 med cirka 16 700 personer till cirka 92 100 personer. Inom åldern 6-12 år sker en stor ökning i framförallt Hägersten-Liljeholmen och Södermalm. Antal personer i åldern 12-15 år ökar mest i Bromma. Det ökande elevunderlaget innebär att det bör vara gynnsamt för en fristående skola att etablera sig i områden med stor befolkningsökning

En fortsatt etablering av fristående skolor i innerstadens stadsdelar leder till att allt fler elever söker sig närmare innerstaden. Detta leder till negativa konsekvenser för kommunala skolor belägna i stadsdelar utanför innerstaden. Sådana negativa konsekvenser måste anses vara av bestående karaktär.

Utöver vad som ovan nämnts bedömer utbildningsförvaltningen att det inte går att påvisa att årets ansökningar medför påtagligt negativa, ekonomiska, organisatoriska och pedagogiska konsekvenser för kommunens skolväsende enligt proposition 1995/96:200.

Ärendets beredning

Ärendet har sammanställts på avdelningen för enskilt driven och fristående verksamhet i samarbete med grundskoleavdelningen och inspektions- och analysenheten.

Bakgrund

Skolinspektionen har till Stockholms stad remitterat 24 ansökningar avseende godkännande av och rätt till bidrag för fristående grundskolor, fristående särskolor och fristående förskoleklasser i anslutning till fristående grundskola från och med läsåret 2010/11. Stadens remissvar ska vara Skolinspektionen tillhanda senast den 15 september 2009.

Prövning av ansökan

Ansökan om godkännande av och rätt till bidrag för fristående grundskola, fristående särskola och fristående förskoleklass i anslutning till grundskola prövas av Skolinspektionen. Det är Skolinspektionens uppgift att bedöma om utbildningen ger de kunskaper och färdigheter som skolan ska förmedla och om den svarar mot förskoleklassens och grundskolans värdegrund och allmänna mål. Skolinspektionen ska inte bevilja rätt till bidrag om skolans verksamhet skulle medföra påtagligt negativa följder för skolväsendet i lägeskommunen (9 kap. 6 § och 8 § skollagen).

Enligt förordning 1996:1206 1kap. 2 § ges lägeskommunen möjlighet att yttra sig över ansökan. Kommunens yttrande ska i första hand innehålla en beskrivning av friskoleetableringens ekonomiska, organisatoriska och pedagogiska konsekvenser för kommunens skolväsende, speciellt om kommunen bedömer att konsekvenserna blir påtagligt negativa. Lägeskommunen ska i sådana fall påvisa att de negativa konsekvenserna är av bestående karaktär enligt proposition 1995/96:200.

Enligt Skolinspektionen bör stadens yttrande innehålla uppgifter om bl.a. elevunderlag och elevflöden samt en värdering av om den fristående skolans verksamhet tillför något till stadens utbildningsutbud. Planerade organisatoriska förändringar som krävs, oberoende respektive beroende av starten av den fristående skolan, är andra uppgifter som kan tas med. Om den ansökande huvudmannen redan är etablerad i staden och staden utnyttjat sin insynsrett vid dennes skola vill Skolinspektionen gärna ta del av eventuell information som framkommit.

Elevantal i sökande skolor för etablering ht 2010

Det totala elevantalet i sökande grundskolor i samtliga skolår och inriktningar är vid fullt utbyggd verksamhet 5 359 platser. De sökande anger olika årtal mellan 2010-2015 för en fullt utbyggd verksamhet, alla sökande anger dock inte till vilket år fullt utbyggd verksamhet skett.

Övergripande organisation

I Stockholms stad finns inför läsåret 2009/2010 totalt 243 grundskolor, varav 146 kommunala. Drygt en tredjedel, 97 skolor är fristående skolor med cirka 19 procent av stockholmseleverna. Av de 97 fristående grundskolorna är 17 stycken avsedda endast för elever i behov av särskilt stöd.

Utbildningsutbudet i staden är mycket varierat vad gäller elevantal, årskurser, inriktningar och profiler. Fristående skolor med specialinriktningar som exempelvis musik, sport, språk med mera lockar till sig elever från alla stadsdelar i staden och därmed inte bara från de stadsdelar där de är etablerade.

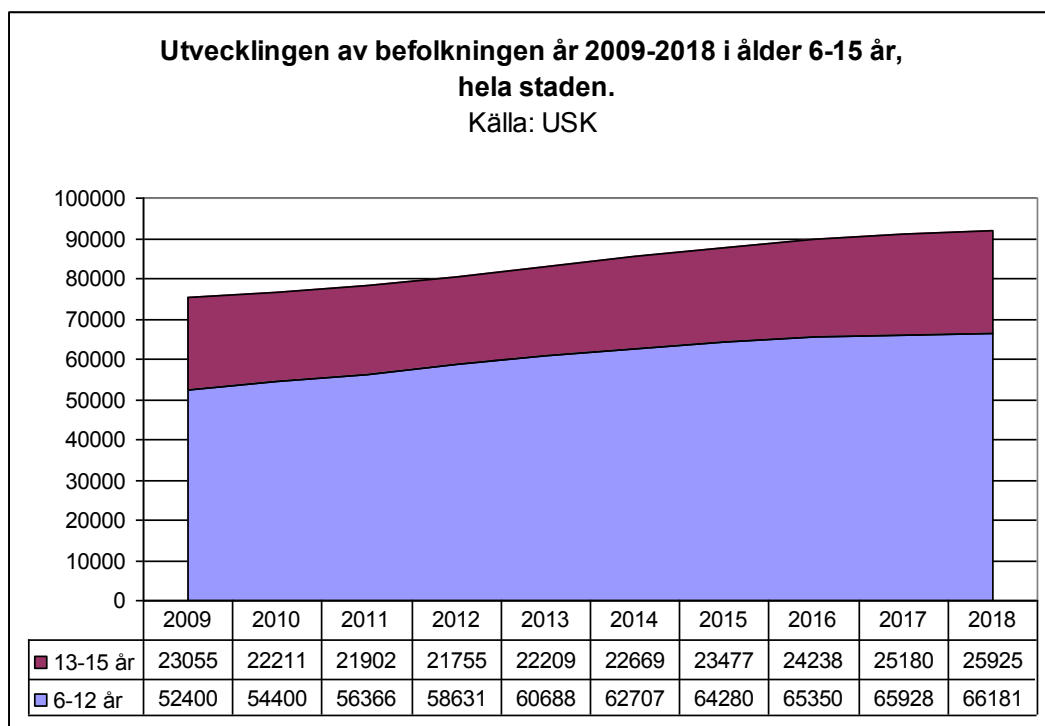
Valet av grundskola förenklas genom den information som finns på e-tjänsten Jämför Service på www.stockholm.se. Staden måste garantera att de barn som önskar, kan få en plats i en kommunal skola som ligger nära bostaden.

Beskrivning av elevunderlag, utveckling av elevantal i kommunala och fristående grundskolor □

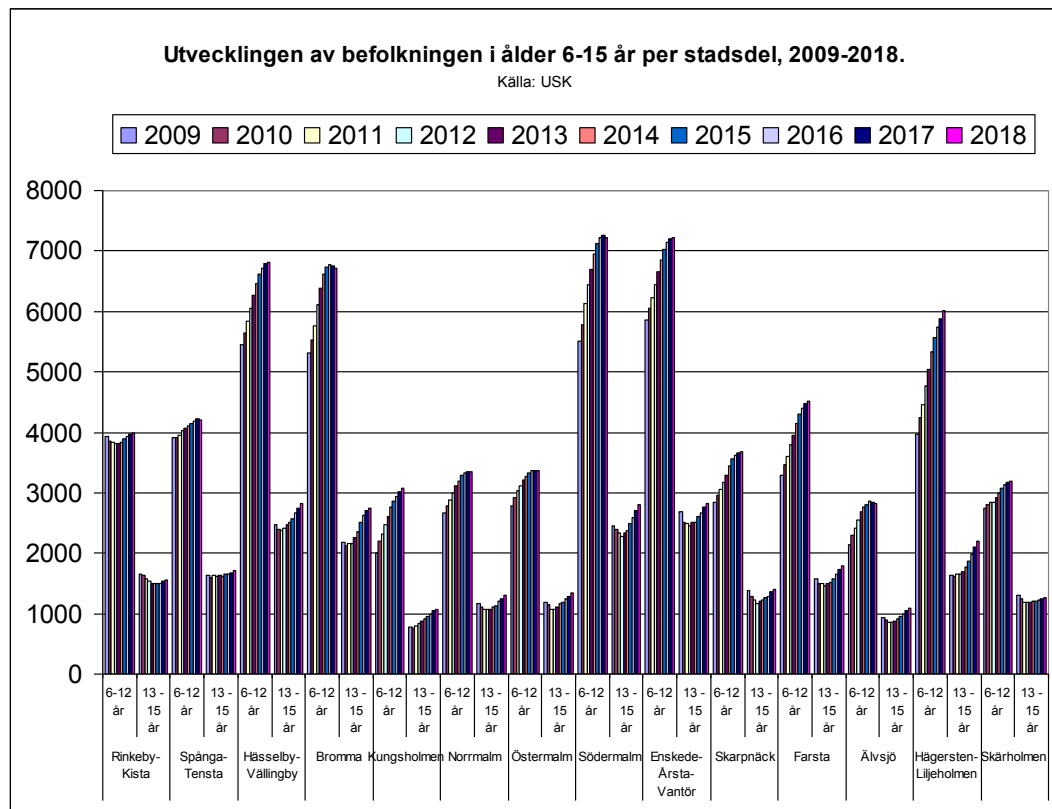
Prognos över utveckling av befolkningen i åldern 6-15 år

Befolkningen i grundskoleåldern 6-15 år ökar mellan åren 2009-2018 med cirka 16 700 personer till cirka 92 100 personer.

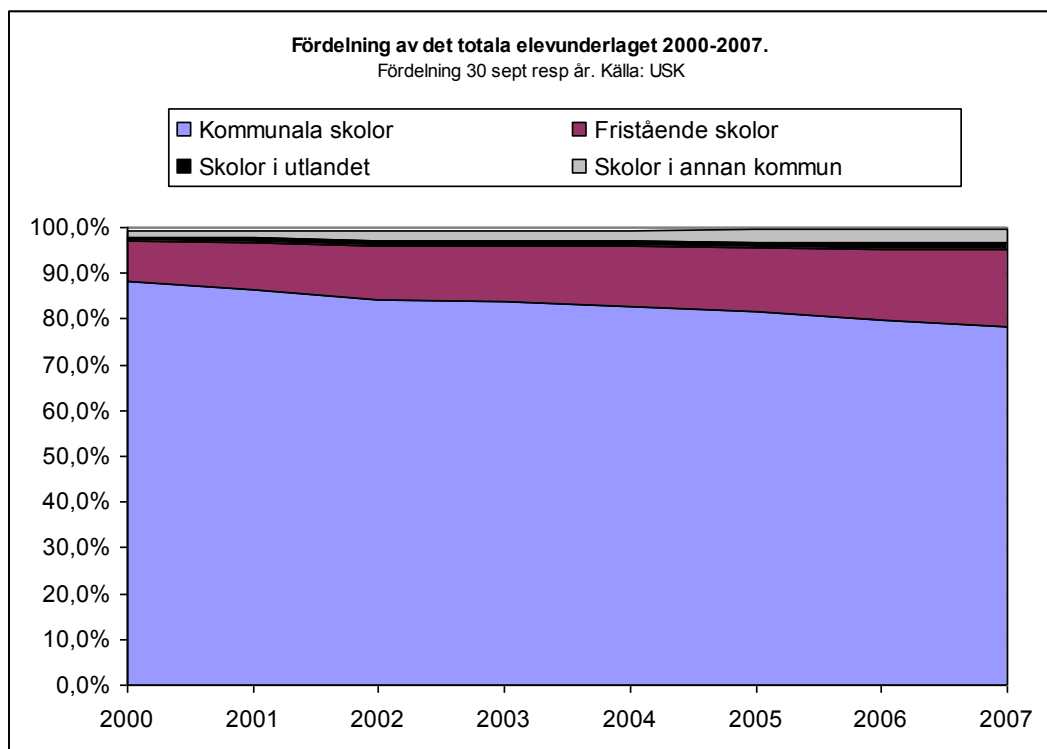
Inom denna grupp finns dock variationer. Befolkningen i ålder 6-12 år ökar under samma tidsperiod med cirka 13 800 personer och i åldersgruppen 13-15 år ökar befolkningen med cirka 2 900 personer.

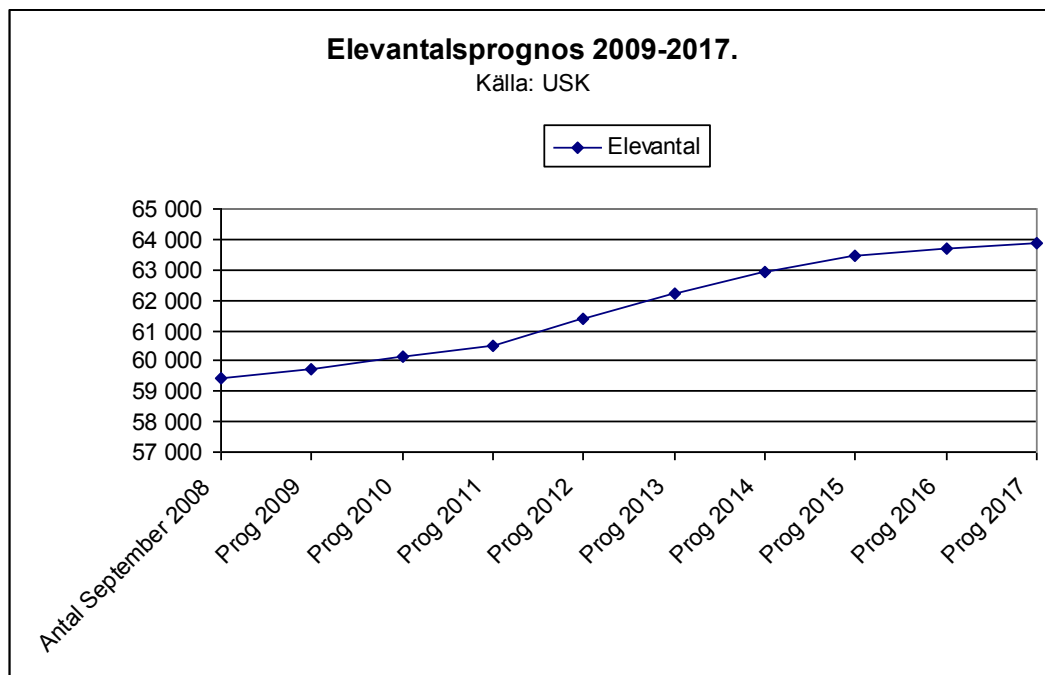
Ålder 6-12 år ökar främst i stadsdelen Hägersten-Liljeholmen med cirka 2 000 personer följt av Södermalm med cirka 1 700 personer. Bromma, Hässelby-Vällingby, Enskede-Årsta-Vantör och Farsta har alla ökning på cirka 1 000-1 400 personer. Lägst utveckling har Skärholmen, Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta.

Antalet personer i ålder 12-15 år ökar främst i Bromma med cirka 560 personer och Hässelby-Vällingby med cirka 350 personer. Lägst utveckling har Skärholmen, Rinkeby-Kista och Spånga-Tensta och Skarpnäck.

Fram till år 2018 beräknas befolkningen 6-15 år öka med 16 700 personer. Någon prognostisering av de kommunala grundskolornas elevutveckling i förhållande till elevutvecklingen vid de fristående grundskolornas finns inte tillgänglig. Det är således inte möjligt att redovisa hur marknadsandelarna skulle kunna fördela sig under de kommande åren. Det ökande elevunderlaget innebär dock att det sannolikt bör vara gynnsamt för en fristående skola att etablera sig i områden med stor befolkningsökning.

Beskrivning av kommunala skolors kapacitet och elevprognoser per stadsdel i Stockholm

Ökningen av befolkningen i grundskoleåldern i staden slår igenom i USK:s elevantalsprognos. Elevantalet beräknas totalt sett att öka i stadens kommunala grundskolor. I september år 2008 uppgick elevantalet till 59 436 elever och år 2017 beräknas elevantalet uppgå till cirka 63 900 elever. Under rubriken kapacitet och kapacitetsutnyttjande redovisas elevantalsprognos per geografiskt område.

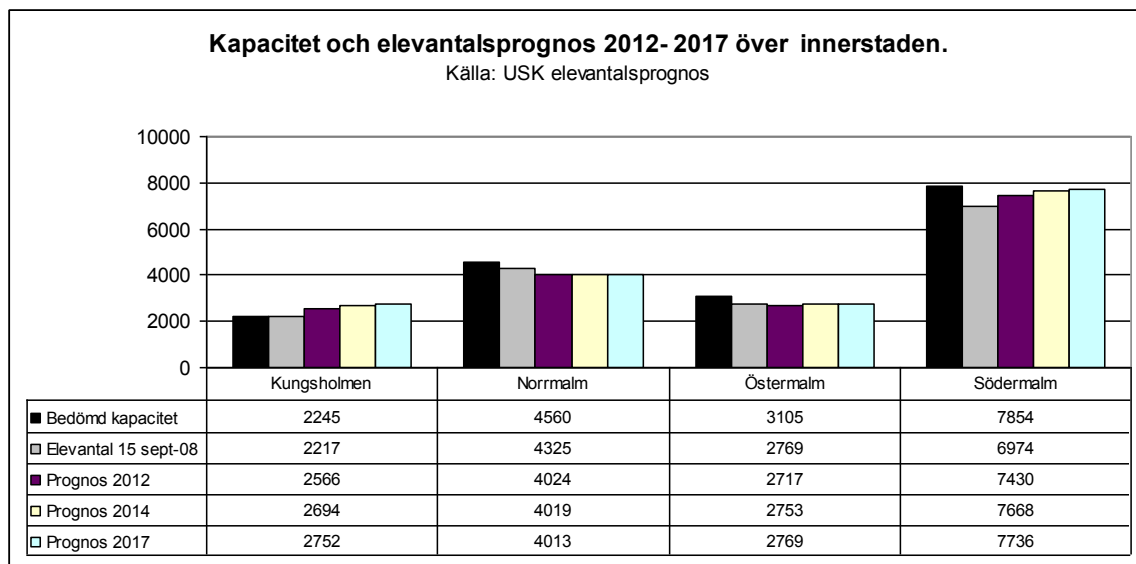
Elevantalsprognoserna för egenregi innehåller inte planerad nybyggnation, vilket innebär att det i vissa områden finns stor osäkerhet. Stora befolkningsökningar är aktuella i Mariehäll, Blackeberg, Nordvästra Kungsholmen, Hammarby Sjöstad, Nyboda och Fruängen. Andra osäkerhetsfaktorer är etablering av fristående skolor och skolors attraktivitet i en konkurrenssituation. I ett fåtal områden minskar befolkningen, tydligast sker detta i Tensta, Rinkeby och delar av Husby och Akalla. Elevantalsprognoserna visar att elevantalet minskar på flera av skolorna i dessa områden.

Föräldrar med barn i lägre åldrar har en tendens att vilja ha barnen i en skola nära boendet medan elever/föräldrar i de högre grundskoleåldrarna tenderar att välja en annan skola än den närmaste. Man kan även konstatera att tunnelbanelinjernas sträckning har betydelse för elevströmmarna¹. Ytterområdenas skolor förlorar konkurrenskraft till förmån för skolor närmare stadens centrum. Drygt 40 procent av eleverna som inte går i den skola de tillhör, går i en annan kommunal skola i stadsdelen medan ungefär 25 procent av eleverna

¹ Elevströmmar i Stockholms stad 1998-2005, USK

valt en kommunal skola i en annan stadsdel. Jämfört med andra elever väljer fler elever med utländsk bakgrund en annan skola än den kommunala skolpliktsskolan.

Innerstaden

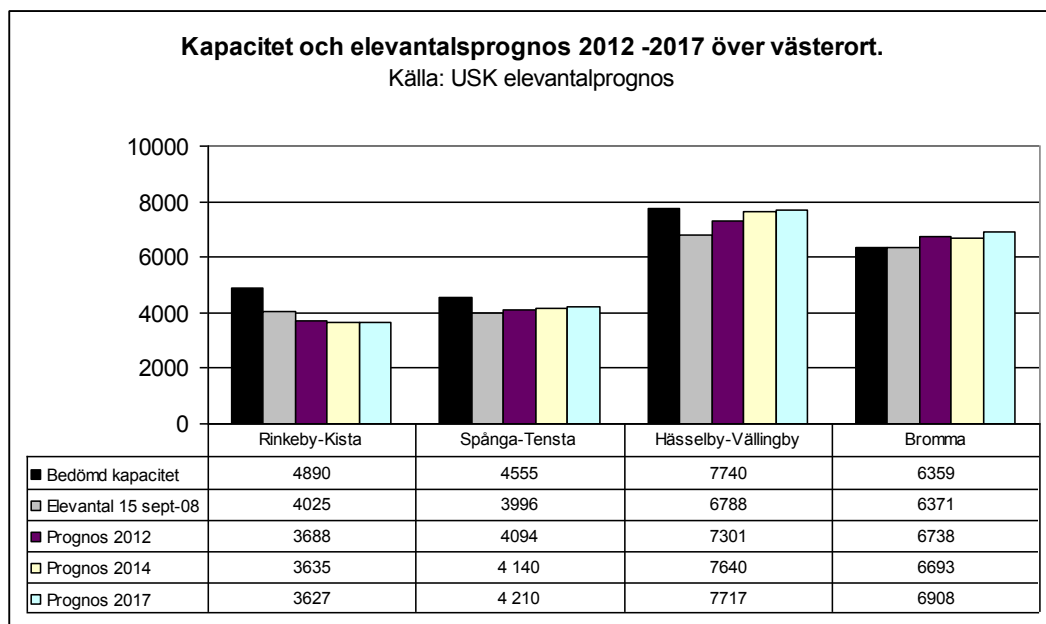
Kungsholmen har generellt ett högt kapacitetsutnyttjande. Nybyggnation av bostäder innebär att det prognostiserade elevantalet för exempelvis Klastorpsskolan, Fridhemsskolan och Eiraskolan skolornas överstiger skolornas kapacitet. Inom egenregin planeras därför Kullsskolan att utökas för att möta del av nybyggnationen på nordvästra Kungsholmen.

I Norrmalm och Östermalm prognostiseras en stabil elevantalsutveckling. Antalet elever ligger i flertalet fall nära lokalernas kapacitetstak, exempelvis Gustav Vasa skola, Karlbergsskolan och Hedvig Eleonora. Adolf Fredriks musikklasser ingår i Normalms kapacitet, men är en resurs för hela staden.

Hjorthagen och Norra Stationsområdet är föremål för omfattande nybyggnationer vilket inte finns med i befintliga elevprognoser. Byggnationen kommer att påverka egenregin oavsett om nya skoletableringar sker i form av fristående eller kommunala skolor. På Södermalm, främst i Katarina-Sofia, finns risk för kapacitetsproblem. Elevprognosen för Sjästadsskolan, Katarina Södra och Tullgårdsskolan pekar på en elevantalsutveckling betydligt högre än vad skolornas nuvarande kapacitet medger. Även Åsö grundskola, Björngårdsskolan och Mariaskolan har ett prognostiserat högt kapacitetsutnyttjande.

Västerort

Kista har en totalt bedömd kapacitet på cirka 2 970 elevplatser. Överkapaciteten i Kista beräknas bestå och öka i framtiden då elevantalet sjunker till cirka 1 900 elever år 2017. Elevantalet beräknas minska i framför allt Ärvingeskolan och Oxhagsskolan. Ett lågt kapacitetsutnyttjande förväntas i Akallaskolan, Husbyskolan och Oxhagsskolan. Före detta Dalhagsskolan är tomställd i väntan på att användas som evakueringsskola. De enda skolorna i dagsläget med risk för kapacitetsbrist är Stenhagsskolan och Askebyskolan.

I Rinkeby förväntas det totala elevantalet vara stabilt efter viss sänkning av elevantalet. Viss överkapacitet beräknas finnas på Kvarnbyskolan och Bredbyskolan.

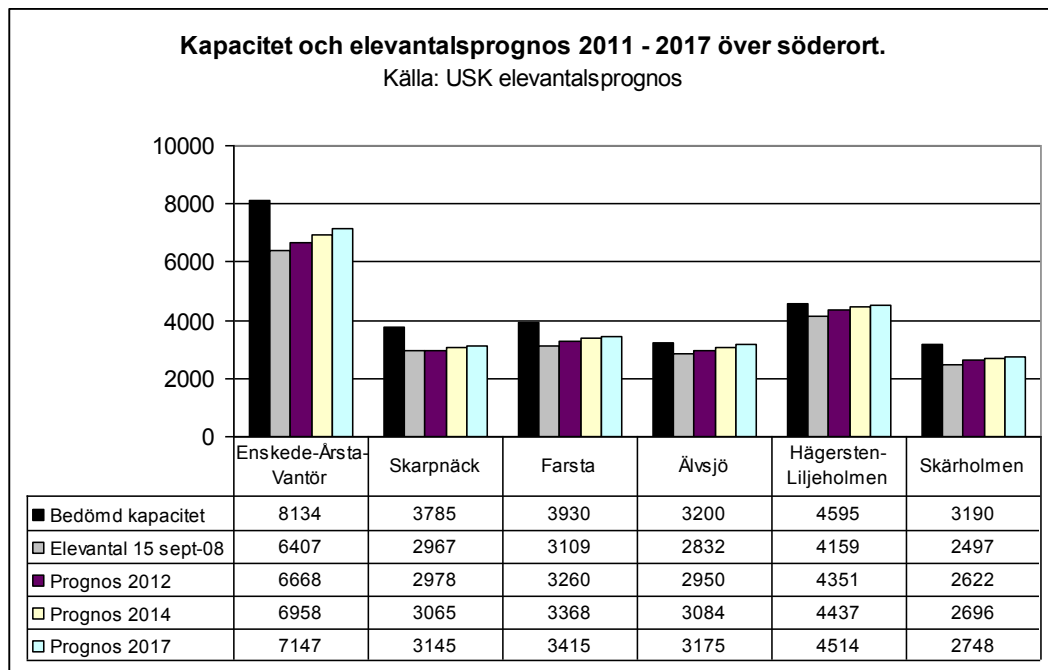
I Spånga-Tensta uppgår kapaciteten till cirka 4 550 platser. Elevantalet uppgick till cirka 4 000 elever år 2008. En mindre ökning av elevantalet i skolorna med cirka 200 elever prognostiseras fram till 2017. Solhemsskolan kommer 2011 vara full och på sikt även Sundbyskolan och Bromstensskolan. I Spånga-Tensta finns ett flertal skolor med lågt kapacitetsutnyttjande och med prognostiserad negativ elevantalutveckling. Sundbyskolan, Bromstensskolan och Solhemsskolan har en prognostiserad elevantalsökning som överskrider skolornas kapacitet.

Den rådande överkapaciteten i Hässelby-Vällingby minskar på sikt. Kapaciteten uppgår till cirka 7 740 platser och år 2011 prognostiseras elevantalet till 6 870 elever. Överkapacitet kommer främst att finnas på Vinstagårdsskolan, Smedshagsskolan och Hässelbygårdsskolan. År 2017 prognostiseras elevantalet motsvara kapaciteten.

I Bromma har flertalet skolor ett högt kapacitetsutnyttjande. År 2012 uppgår det prognostiserade elevantalet till cirka 6 740 elever vilket är mer än områdets nuvarande

kapacitet på cirka 6 360 platser. År 2017 prognostiseras elevantalet att vara cirka 6 750 elever. Nya Mariehällsskolan kommer att avlasta Sundbyskolan.

Söderort

I Älvsjö finns utifrån nuvarande skolpliktsområden risk för omedelbar kapacitetsbrist i Kämpetorpsskolan. År 2012 finns motsvarande risk för Långbrodalsskolan, Herrängens skola och Ekängens skola.

I Hägersten-Liljeholmen finns risk för kapacitetsbrist på Gröndalsskolan, Ekensbergsskolan och Aspuddens skola. Årstadalsskolan har byggts för att klara del av Liljeholmens behov och del av skolan nyttjas idag som förskola. Därutöver har Högalidsskolan på Södermalm pekats ut som alternativ för att klara ytterligare en del av Liljeholmens behov.

Vantör har en beräknad överkapacitet på cirka 600 elever i bland annat Rågsvedsskolan. Elevantalet beräknas öka med cirka 300 elever fram till år 2017. Örbyskolan bedöms ha kapacitetsbrist t o m 2012.

Enskede-Årsta har en beräknad överkapacitet på cirka 980 platser i bland annat Östbergaskolan, Skanskvarnsskolan och Nytorpsskolan. Samtidigt förväntas kapacitetsbrist i Enskedeskolan och Enskedefältets skola. Skanskvarnsskolans överkapacitet beräknas successivt minska

Förvaltningens yttrande

Allmänna synpunkter

Enligt förordning 1996:1206 1 kap. 2 § ges lägeskommunen möjlighet att yttra sig över ansökan om godkännande av och rätt till bidrag för fristående skola.

Enligt Skolinspektionen ska en konsekvensbeskrivning göras för varje enskild ansökan och visa på ekonomiska, pedagogiska och organisatoriska konsekvenser vid start av den planerade fristående skolan. Enligt Skolinspektionen ska effekterna gälla förhållanden på lång sikt, det vill säga 5-6 år.

I år har Stockholms stad mottagit 24 ansökningar gällande godkännande av och rätt till bidrag avseende förskoleklass, grundskola och obligatorisk särskola. Ansökningarna motsvarar ett elevantal på 5 359 elever vid fullt utbyggd verksamhet.

En fortsatt etablering av fristående skolor i framför allt innerstadens stadsdelar leder till att allt fler söker sig från skolor utanför stadens centrala delar. Områden med kommunala skolor med lågt elevantal och kapacitetsutnyttjande, lägre befolkningstillväxt av aktuella åldrar som till exempel Kista, Rinkeby och Skärholmen, riskerar att drabbas hårdare av minskat elevantal till följd av nyetablering/utökning av fristående skolor.

Enligt förordningen är det lägeskommunen som yttrar sig över ansökningarna. De sökande behöver enligt proposition 1995/96:200 inte ange en närmare geografisk placering av den fristående skolan mer än i vilken kommun de avser att starta den fristående skolan. Även om detta anges i ansökan har osäkerheten visat sig stor i förhållande till var den slutgiltiga etableringen sker. Det innebär att effekterna är svåra att bedöma.

Synpunkter på respektive ansökan

Förvaltningen bedömer att det inte går att påvisa att någon av årets ansökningar medför långtgående negativa, ekonomiska, organisatoriska eller pedagogiska konsekvenser för stadens skolväsende enligt gällande lagstiftning.

Bilagor

Bilaga 1: sammanställning av ansökningar med skolstart tidigast hösten 2010.